

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування «Облік, аудит і
оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)
на тему: «Облік і контроль дебіторської заборгованості: сучасний стан та
напрями удосконалення (на прикладі ПАТ «Одесагаз»)»
(назва теми)

Виконавець:

студент Обліково-економічного факультету
Дивинська Анастасія Русланівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст.викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Бойко Ольга Станіславівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми полягає в тому, що дебіторська заборгованість як показник, є не лише індикатором, що визначає рівень заборгованості, а і економічним явищем, що впливає на діяльність підприємства в цілому. У сучасних умовах господарювання виникає цілий ряд облікових проблем. **Метою дослідження** є обґрунтування теоретико-методичних і практичних аспектів обліку та контролю дебіторської заборгованості, розробка шляхів удосконалення та отримання практичних навиків і застосування їх на базі конкретного підприємства.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність поняття, оцінку та класифікацію дебіторської заборгованості;
- дослідити порядок відображення в обліку дебіторської заборгованості;
- проаналізувати проблемні питання обліку дебіторської заборгованості;
- вивчити організаційно-правову характеристику ПАТ «Одесагаз»;
- ознайомитися з організацією бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості на ПАТ «Одесагаз»;
- провести фінансовий аналіз стану дебіторської заборгованості на підприємстві ПАТ «Одесагаз»;
- розкрити методичні та практичні аспекти контролю дебіторської заборгованості;
- провести економіко-математичне моделювання ефективності розрахунків з контрагентами;
- розробити рекомендації щодо удосконалення обліку і контролю дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом дослідження дипломної роботи виступають процеси, що забезпечують ефективність системи обліку та контролю дебіторської заборгованості.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості на ПАТ «Одесагаз».

Методи дослідження При написанні дипломної роботи були застосовані наступні методи: системний підхід – для визначення сутності і змісту соціально-економічних категорій дебіторської заборгованості, метод економічного аналізу – виявлення тенденцій розвитку різних видів діяльності підприємства, аналіз впливу дебіторської заборгованості на підприємство, метод спостереження – дослідження процесу організації обліку виникнення, сплати та списання дебіторської заборгованості.

Інформаційною базою дослідження виступають законодавчі та нормативно-правові акти національного та міжнародного рівня, що регламентують облік та контроль дебіторської заборгованості, монографії та наукові статті, підручники вітчизняних та закордонних авторів, матеріали наукових конференцій, ресурси мережі Інтернет, а також статутні та організаційно-розпорядчі матеріали, внутрішні нормативні документи, облікові реєстри аналітичного та синтетичного обліку та фінансова звітність досліджуваного підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 53-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 123 сторінок. Основний зміст викладено на 104 сторінках. Робота містить 17 таблиць, 16 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 4 статті: «Порівняння дебіторської заборгованості за міжнародними та національними стандартами», «Проблемні питання обліку дебіторської заборгованості та шляхи її удосконалення», «Сучасні напрями усунення кризи прибутковості на прикладі ПАТ «Одесагаз», «Прогнозування ймовірності настання банкрутства на підприємстві ПАТ «Одесагаз». Шоста міжнародна науково-практична конференція «Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції» (Одеса, 2018), Четверта міжнародна студентська науково-практична інтернет-конференції (Одеса, 2018)

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні аспекти обліку дебіторської заборгованості»** розглянуто класифікацію та оцінку дебіторської заборгованості, особливості обліку та порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості підприємства, сучасні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством, порівняно дебіторську заборгованість за міжнародними та національними стандартами.

У другому розділі **«Облік дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві ПАТ «Одесагаз»** розглянуто загальну економічну характеристику досліджуваного підприємства ПАТ «Одесагаз», проаналізовано особливості організації первинного, синтетичного та аналітичного обліку дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві, вивчено організацію інвентаризації дебіторської заборгованості на підприємстві.

У третьому розділі **«Контроль та аналіз дебіторської заборгованості: проблемні аспекти та шляхи удосконалення»** проведено фінансовий аналіз обліку дебіторської заборгованості на підприємстві. Розглянуто порядок проведення внутрішнього контролю на підприємстві силами ревізійної служби підприємства. Запропоновано оцінити ступінь ризику несплати по рахунках з одночасним визначенням сумнівної заборгованості; обов'язково контролювати співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, щоб уникнути загрози фінансової стабільності підприємства; постійно здійснювати звірки розрахунків з контрагентами; збільшувати коло покупців – замовників, для того, щоб мінімізувати втрати від несплати по рахунках; припиняти дію договорів з контрагентами, що порушують умови договору, щодо платіжної дисципліни; стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості; визначати термін прострочених залишків на рахунках дебіторів і порівнювати цей термін із нормами в галузі, показниками конкурентів і даними попередніх років; періодично переглядати граничну суму комерційного кредиту, відповідно до фінансового стану клієнтів; у разі продажу великої кількості товару негайно виставляти рахунок покупцям;

використовувати циклічність виписування рахунків для підтримання одноманітності операцій; використати основні форми рефінансування – факторинг, облік векселів, форфейтинг.

ВИСНОВКИ

Дебіторська заборгованість є невід'ємною частиною господарської діяльності підприємства. Для того, щоб правильно управляти дебіторською заборгованістю, підприємство повинно володіти найбільш повною інформацією про своїх дебіторів, тому потрібно удосконалювати облік, аналіз та контроль розрахунків підприємства з покупцями і замовниками.

При написанні дипломної роботи розглядався сучасний стан обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості ПАТ «Одесагаз».

Публічне акціонерне товариство «Одесагаз» – підприємство, що активно впроваджує передові технології в систему газопостачання Одеського регіону. Основними напрямками діяльності підприємства на сьогоднішній день згідно Статуту є розподілення газоподібного палива по трубопроводах.

ПАТ «Одесагаз» здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, а також веде статистичну звітність та подає її у встановленому порядку та обсязі до органів державної статистики.

Згідно з Положенням про облікову політику на підприємстві ПАТ «Одесагаз» складання фінансової звітності відповідає Міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ).

Аналітичний облік дебіторської заборгованості ПАТ «Одесагаз» ведеться за кожним покупцем і замовником, за кожним пред'явленим до сплати рахунком. Регістром аналітичного обліку дебіторської заборгованості ПАТ «Одесагаз» є реєстр дебіторів, де відображається назви дебіторів, дата і документ, що засвідчує виникнення заборгованості, сума, дата і документ, що засвідчують погашення дебіторської заборгованості.

У ПАТ «Одесагаз» інвентаризація дебіторської заборгованості проводиться відповідно до вимог Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, перед складанням річної фінансової звітності підприємства.

Облік дебіторської заборгованості ПАТ «Одесагаз» здійснюється на підставі первинних документів. Основними документами з виникнення та погашення поточної дебіторської заборгованості ПАТ «Одесагаз» з покупцями і замовниками є договір, накладна, рахунок-фактура, акт виконаних робіт (послуг), податкові накладні, товарно-транспортні накладні, виписки банку.

Для ефективного функціонування ПАТ «Одесагаз» важливо здійснювати постійний контроль розрахунків з дебіторами. Необхідно удосконалювати систему обліку та контролю дебіторською заборгованості, переглянути резерв сумнівних боргів, якщо заборгованість не віднесена до безнадійної, здійснювати систематичне проведення інвентаризації розрахунків з покупцями і замовниками.

Одним із напрямків удосконалення обліку дебіторської заборгованості ПАТ «Одесагаз» є щорічний перегляд резерву сумнівних боргів, який створюється для

покриття поточної заборгованості покупців і замовників, для випадків непогашення боргу.

З метою контролю та підтвердження сум заборгованості ПАТ «Одесагаз» інвентаризація розрахунків проводиться не рідше одного разу на рік перед складанням річної фінансової звітності, однак для своєчасного виявлення сумнівної заборгованості та вжиття заходів щодо її стягнення, доцільним є проведення інвентаризації дебіторської заборгованості в ПАТ «Одесагаз» щоквартально.

Фінансовий аналіз досліджуваного підприємства ПАТ «Одесагаз» за аналізований період 2015-2017рр. показав зменшення повної собівартості реалізації послуг ПАТ «Одесагаз» в 2017 році в порівнянні з 2015 роком на 618700 тис. грн.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості в 2017 році складає 2,79 рази, 2015 – 6,64 рази, зменшення коефіцієнта обумовлено зменшенням чистого доходу від реалізації послуг на 712779 тис. грн та збільшенням дебіторської заборгованості на 29243 тис. грн.

Тривалість обороту дебіторської заборгованості у 2017 році на 75 днів перевищує оборотність у 2015 році, що свідчить про те, що з ПАТ «Одесагаз» несвоєчасно розраховуються покупці та замовники.

Загальне співвідношення сум кредиторської і дебіторської заборгованості за звітний період збільшилось, що є на користь ПАТ «Одесагаз».

Дебіторська заборгованість ПАТ «Одесагаз» у 2015 році складає 173271 тис. грн, на кінець 2017 року дебіторська заборгованість покупців і замовників збільшилась на 29243 тис. грн і становить 202514 тис. грн, але питома вага в структурі дебіторської заборгованості майже не змінилась.

В товаристві функціонує відділ ревізійної комісії, який підпорядковується безпосередньо начальнику ревізійної групи та здійснює внутрішній контроль діяльності підприємства у встановлені строки згідно положенню ревізійної комісії. Ревізійна комісія при здійсненні внутрішнього контролю забезпечує постійне спостереження за ефективністю діяльності підприємства, збереженням та ефективністю використання цінностей і коштів, контролює стан розрахунково-платіжної дисципліни та своєчасно виявляє відхилення від виконання договорів та кількість дебіторів;

За підсумками дослідження дебіторської заборгованості ПАТ «Одесагаз» можна рекомендувати своєчасно оформляти розрахункові документи, дотримуватися розрахунково-платіжної дисципліни, ретельно відстежувати повернення заборгованості, використовувати судові процедури для її повернення, передбачати в договорах з дебіторами підприємства зміну цін на послуги залежно від терміну оплати, прискорити платежі шляхом удосконалення розрахунків з дебіторами (шляхом попередньої оплати, застосування вексельної форми розрахунків), проводити аналіз фінансового стану сумнівних в платіжному відношенні покупців.

Вирішення досліджених проблем дозволить ефективно здійснювати бухгалтерський облік дебіторської заборгованості, підвищить ефективність виробництва, і тим самим підтримає конкурентоспроможність підприємства, та буде сприяти нарощуванню його економічного потенціалу.

АНОТАЦІЯ

Дивинська А.Р. «Облік і контроль дебіторської заборгованості: сучасний стан та напрями удосконалення (на прикладі ПАТ «Одесагаз»))»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за магістерською програмою професійного за спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процеси, що забезпечують ефективність системи обліку та контролю дебіторської заборгованості.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку дебіторської заборгованості.

Проаналізовано стан обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємстві ПАТ «Одесагаз», проведено фінансовий аналіз стану дебіторської заборгованості на підприємстві, проведено економіко-математичне моделювання ефективності розрахунків з контрагентами, розглянуто проблемні питання обліку та контролю заборгованості підприємства.

Запропоновано рекомендації щодо удосконалення обліку і контролю дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві

Ключові слова: дебіторська заборгованість, грошові розрахунки, покупці, внутрішній контроль, інвентаризація, резерв сумнівних боргів.

ANNOTATION

Dyvynska A.R. «Accounting and Control of Accounts Receivable: Current State and Areas of Improvement (based on example of Odesagas PJSC)»

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 071 «Accounting and taxation» under the master's program «Accounting, audit and taxation of entrepreneurial activity». – Odessa National Economics University. – Odesa, 2018.

Thesis consists of three chapters. Object of study processes to ensure the effectiveness of the system of accounting and control of receivables

Diploma thesis deals with theoretical aspects of accounting for receivables of the enterprise.

The state of accounting and control of accounts receivable at PJSC «Odesagas» was analyzed, financial analysis of receivables at the enterprise was carried out, economical and mathematical modeling of the efficiency of settlements with counterparties was carried out, problematic issues of accounting and control of enterprise debts were considered.

Recommendations on improvement of accounting and control of receivables at the enterprise under investigation are offered

Keywords: accounts receivable, cash settlements, customers, internal control, inventory, provision for doubtful debts.